

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

МАТЕРІАЛИ

97 – ї

**підсумкової наукової конференції
професорсько-викладацького персоналу
вищого державного навчального закладу України
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

15, 17, 22 лютого 2016 року

Чернівці – 2016

УДК 001:378.12(477.85)

ББК 72:74.58

М 34

Матеріали 97 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (Чернівці, 15,17,22 лютого 2016 р.) – Чернівці: Медуніверситет, 2016. – 404 с. іл.

ББК 72:74.58

У збірнику представлені матеріали 97 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (Чернівці, 15, 17, 22 лютого 2016 р.) із стилістикою та орфографією у авторській редакції. Публікації присвячені актуальним проблемам фундаментальної, теоретичної та клінічної медицини.

Загальна редакція – професор, д.мед.н. Бойчук Т.М., професор, д.мед.н. Івашук О.І., доцент, к.мед.н. Безрук В.В.

Наукові рецензенти:

доктор медичних наук, професор Кравченко О.В.

доктор медичних наук, професор Давиденко І.С.

доктор медичних наук, професор Дейнека С.Є.

доктор медичних наук, професор Денисенко О.І.

доктор медичних наук, професор Заморський І.І.

доктор медичних наук, професор Колоскова О.К.

доктор медичних наук, професор Коновчук В.М.

доктор медичних наук, професор Гринчук Ф.В.

доктор медичних наук, професор Слободян О.М.

доктор медичних наук, професор Тащук В.К.

доктор медичних наук, професор Ткачук С.С.

доктор медичних наук, професор Тодоріко Л.Д.

ISBN 978-966-697-627-0

© Буковинський державний медичний
університет, 2016

одразу виростали із гострими шипами для захисту своїх почуттів та коханих. Адоніс теж не був забутий. Його ім'ям названа рослина *Горицвіт весняний* (лат. *Adonis vernalis*).

А богиня Артеміда отримала рослину *Полин гіркий* (лат. *Artemisia absinthium*), яка здатна лікувати жіночі хвороби.

На честь моторного, кмітливого сина Зевса, Гермеса, вісника богів з крилатими сандалями на ногах, покровителя пастухів, подорожніх і купців, був виділений рід Гермес (лат. *Hermesia*) в сімействі *молочайних*, який, згодом став носити іншу назву – Альхорнеа (*Alchornea*). А про бога Гермеса забули. Бога виноградарства, вина і веселощів, Діоніса (Вакха) зображували повитого виноградними лозами. Ось чому, в рослинному світі існує пам'ять про Діоніса – у назві роду *Діонісія* (лат. *Dionisia*) – представника сімейства первоцвітних. Серед синів Зевса особливо виділяється *Аполлон* – бог-цілитель, бог-віщун, покровитель мистецтв. Йому присвячений лавр – символ слави та перемоги. Листя лаврового вінка відблискує на головах лауратів – переможців спортивних, музичних, поетичних та інших баталій. Ці листи жували жерці Аполлона – лавроїди, щоб посилити здатність передбачати майбутнє. Описана ботаніками і ялиця Аполлона (лат. *Abies apollinis*).

І тільки один син Зевса – бог війни Арес (Арей) немає рослин, названих на його честь. Тому що це завдяки його жадливому характеру та здібності розпочинати сварки, народи на рівнинах, що лежали нижче Олімпу, винищували один одного, захоплювали чужі землі, зраджували вогнем і мечем все, що було побудовано і посіяно, що вирощено та зібране з полів.

Таким чином, родові назви рослин можуть бути як індивідуальними, так і інформативними. Досить часто назва виду представляє собою комбінацію індивідуальної родової назви та інформативного видового епітета.

Семісюк А.М.

ВЛАСНІ НАЗВИ ЯК ТЕРМІНОЛОГІЧНА ОДИНИЦЯ У МОВІ НІМЕЦЬКОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРИ

Кафедра іноземних мов

Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»

Тенденція щодо подальшого вивчення ролі, місця і значення пропріальної лексики у лексико-семантичному полі німецької лінгвокультури є актуальною з огляду на зростання ролі соціокультурного аспекту у навчанні іншомовної комунікації.

Зв'язок власного імені з німецькою лінгвокультурою, як функціонально-стилістичний різновид, у формуванні терміносистем становить мету дослідження. Об'єктом дослідження слугує концептуальне поле пропріальної лексики німецької лінгвокультури.

Корпус епонімічних утворень, які функціонують у німецькій субмові лінгвокультури є предметом дослідження.

Досліджувана проблема висвітлюється за допомогою використання концептуального аналізу, описово-аналітичного методів.

Виявлення характеру та закономірностей номінації термінологічних одиниць з власною назвою, опис процесу термінологізації пропріальної лексики та схеми її перекладу українською мовою покладені до основи власного дослідження.

Характер термінологізації власного імені тісно пов'язаний з концептосферою німецької лінгвокультури, а саме концептом сучасної науки, де синтезувались основні підсистеми суспільства: економіка, політика, соціологія, лінгвокультура, медицина, культурологія.

Подальше вивчення пропріальної лексики досліджуваного корпусу у форматі їхньої співвіднесеності з певною епохою, періодом розвитку, а також індивідуальної семантики та рівня інформативності і комунікативної цінності сприятимуть розвитку лінгвістичних досліджень терміносистем мов за професійним спрямуванням.

Сучасну ідею міжкультурної та наукової комунікації слід розглядати як факт духовної інтеграції народів. Ось чому наукова антропоцентрична парадигма, продуктом якої є лінгвокультурологія, стала однією з головних у сучасній лінгвістиці.

Матеріальна і духовна культура віддзеркалена у мові. Серед мовних одиниць особливе місце посідають власні імена, які у своїй семантиці є носіями інформації культурно-історичного, національно-етнічного, географічного та наукового змісту.

Власні імена у складі термінологічних одиниць субмови лінгвокультури робить їх хранителем досягнень для того, щоб минуле мало своє продовження у майбутньому, щоб не допустити збіднення людства багатствами і науковими відкриттями минулого.

Власні назви як термінологічні одиниці слід розглядати термінами індивідуалізуючою номінацією.

Спроба зробити етимологічний аналіз пропріативів у досліджуваному дискурсі дозволила виокремити тематичні субкласи науки і дійти висновку, що їх семантика тісно пов'язана з історією людства.

Щодо номінативного аспекту, то їхня особливість полягає у позначенні явища, предмета, включаючи їх до різного роду відношень, закріплюючи за ним певні якості та властивості (створюються асоціативні зв'язки з носієм власного імені).

Антропоніми в лінгвокультурі німецької мови у процесі комунікації виконують роль мовного знака, його семантиці властива об'єктивність, вони зрозумілі і співвідносяться у форматі мовців, і тих хто слухає, з одним і тим самим предметом дійсності.

Власні назви як термінологічні одиниці у досліджуваному форматі слід віднести до імен когнітивних категорій, оскільки вони впливають на пізнання людського світу у ракурсі лінгвокультури. В основі їхнього утворення лежить повне або часткове перенесення імені на предмети і явища матеріальної дійсності, які безпосередньо пов'язані з цим ім'ям. Терміни-епоніми у більшості випадків є багатокомпонентними.

Синиця В.Г., Бєляєва О.М.*

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ З ВІДПРІЗВИЩЕВИМ КОМПОНЕНТОМ ДЛЯ ПОЗНАЧЕННЯ ПРИРОДЖЕНИХ ВАД ЛЮДСЬКОГО ОРГАНІЗМУ

Кафедра іноземних мов

Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією*

Вищий державний навчальний заклад України
«Українська медична стоматологічна академія»

Сучасна латинська медична термінологія для позначення понять, пов'язаних з природженими вадами людського тіла, послуговується величезною кількістю термінів, серед яких значний відсоток належить саме термінам-епонімам. Синтаксично ці терміни є субстантивними утвореннями, для яких характерні такі моделі:

іменник у називному відмінку однини + іменник (прізвище лікаря, дослідника) у родовому відмінку однини: *sequentia Potteri* (Едіт Луїз Поттер, американський лікар, народився 1901 року) → секвенція Поттера: симптомокомплекс аномалій плода у вигляді незвичайної особи плода, множинних контрактур і деформацій кінцівок. Доречно зауважити, що з іменем Едіт Луїз Поттер зафіксовано ще два терміни: *facies Potteri* → обличчя Поттера: характерний вираз обличчя при залишкових явищах маловоддя та *syndrōtum Potteri*, що є фактично синонімом до *sequentia Potteri*;

іменник у називному відмінку однини + іменник (прізвище лікаря, дос-лідника) у називному відмінку однини + іменник (прізвище лікаря, дослідника) у родовому відмінку однини: *syndrōtum Rendu-Osler-Weberi* (Апрі Жюль Луї Марі Рандю, французький лікар, 1844-1902; Вільям Ослер, канадський лікар, 1849-1919; Фредерік Паркс Вебер, британський лікар, 1863-1962) → хвороба (синдром) Рандю-Ослер-Вебера: спадкова геморагічна телеангіектазія;

іменник у називному відмінку однини + іменник (прізвище лікаря, дос-лідника) у називному відмінку однини. Це явище спостерігається у тому випадку, коли прізвище лікаря закінчується на голосну літеру: *syndrōtum Duane* (Александр Дуетн, американський офтальмолог, 1858-1926) → синдром Дуетна: вроджений параліч прямих м'язів очного яблука;

іменник у називному відмінку однини + іменник (прізвище лікаря, дос-лідника) у називному відмінку однини + іменник (прізвище лікаря, дослідника) у називному відмінку однини за вищеназваної умови: *syndrōtum Bannayan-Zonana* (Джордж А. Баннаян і Джонатан Зонан, американські лікарі ХХ століття) → синдром Баннаян-Зонана: рідкісний аутосомно-домінантний синдром, що характеризується гемангіомами тулуба, шкірними ліпомами, макроцефалією, збільшеним животом з ангіомами.

У якості субстантивного компонента найчастіше використовується іменник *syndrōtum* – синдром: низка симптомів, пов'язаних з певним патологічним процесом. Сам термін *syndrōtum* є грецького походження, етимологічно співвідноситься з грецьким іменником σύνδρομη – збіг. Окрім вищеназваного іменника, функцію означуваного компонента складених епонімічних термінів можуть виконувати й інші субстантиви. До найбільш частотних відносяться:

malformatio (від латинського прикметника *malus* – поганий, невільний, потворний і латинського деривата *formatio* – утворення, формування) → мальформація: морфологічний дефект органа чи великої ділянки тіла, що є результатом аномального процесу розвитку, напр., *malformatio Chiari* (Г.Кіарі, німецький патолог, 1835-1915) → мальформація Кіарі: випинання мигдаликів і черв'яка мозочка через великий отвір у спинномозковий канал;

deformitas (від латинського прикметника *deformis* – потворний) → деформація: вада розвитку, за якої спотворюється частина тіла або усе тіло, напр., *deformitas Sprengeli* (Отто Герхард Карл Шпренгель, німецький хірург, 1852-1915) → деформація Шпренгеля: вроджене підвищення лопатки, спричинене недостатнім опущенням лопатки до свого нормального грудного положення протягом утробного періоду;

anomalia (від грецького прикметника ἀνομάλιος – нерегулярний) → аномалія: помітне відхилення від нормального стандарту, особливо як результат вроджених вад, напр., *anomalia Uhli* (Генрі Стефан Метров Ул, американський лікар, народився 1921 року) → аномалія Ула: вроджена гіпоплазія міокарда правого шлуночка, яка призводить до зменшеного викиду із правого відділу серця.

Проведене нами дослідження дозволило встановити факт існування поряд з багатьма термінами-епонімами кваліфікаційних термінів, які адекватно розкривають суть складного феномену. Так, напр., терміну з епонімічними компонентами *syndrōtum Guillain-Barré* (Жорж Гійєн, французький невролог, 1876-1951 і Жан Александр Барре, французький невролог, 1880-1967) → синдром Гійєна-Барре: демієлінізуюче захворювання периферичної нервової системи, що проявляється у вигляді парестезії кінцівок, слабкості м'язів або млявих

паралічів відповідають кілька синонімічних термінів: polyneuropathia idiopathica; polyradiculoneuropathia acuta; polyneuritis idiopathica acuta.

Явище синонімії спостерігається також в рамках епонімних термінів, коли одне й те ж явище (синдром, ознака, хвороба тощо) асоціюється з одним або кількома прізвищами, напр., syndrōtum de Lange (Корнелія де Ланге, нідерландський педіатр, 1871-1950) = syndrōtum Brachmann-de Lange (В. Брахманн, німецький лікар початку ХХ століття) = syndrōtum Cornelia de Lange → синдром де Ланге, синдром Брахманна-де Ланге, синдром Корнелія де Ланге; вроджений синдром, за якого гостра олігофренія супроводжується багатьма аномаліями.

На нашу думку, подальше детальне дослідження термінологічного корпусу вроджених вад людського організму дозволить виявити можливі закономірності термінологічного називництва цієї підсистеми медичної термінології.

Скаун І.О.

АНТРОПОЦЕНТРИЗМ У СУЧАСНІЙ ГУМАНІТАРНО-НАУКОВІЙ ПАРАДИГМІ

*Кафедра суспільних наук та українознавства
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»*

Формування постнекласичної раціональності (остання третина ХХ ст. – початок ХХІ ст.) відзначається послідовним утвердженням ідей антропоцентризму в методологічній самосвідомості науки. Постнекласична парадигма, ґрунтуючись на ідеї єдності природничо-наукового, гуманітарно-наукового та науково-технічного знання, тяжіє до осмислення складних людиномірних систем, що саморозвиваються. Особливості сучасних стратегій наукового пізнання неможливо осмислити виключно в межах суб'єкт-об'єктної взаємодії та соціокультурної детермінованості. В структурі наукової аргументації та в процедурах конституювання наукових істин неминуче присутній аксіологічний аспект.

Наукова діяльність у постнекласичну добу глибоко вплетена в структуру соціуму, будь-яке наукове дослідження, незалежно від його первинних цілей та мотивів, позначається на житті суспільства. Наукове пізнання більше не може мислитися поза моральним і естетичним контекстом. Очевидно, що постнекласична наука є ціннісно релевантною (третя антропологічна константа), а її самовияв актуалізує світоглядний потенціал антропоцентризму в сучасній науковій картині світу. Антропологічна орієнтація науки перестала бути неявною стосовно мети і стратегій наукового пізнання, перетворюючись на методологічний регулятив.

Методологічним базисом постнекласики є синергетика та глобальний еволюціонізм. Передусім це позначається на параметрах пізнавальної взаємодії, котру трактують як відкриту нелінійну систему, здатну до самоорганізації. Під самоорганізацією в науці слід розуміти спонтанне продукування нового знання, що також включається в цю систему і впливає на неї. Однак основним параметром наукового знання в постнекласиці стає людиномірність означених систем, що є ґносеологічним корелятом світоглядної настанови антропоцентризму.

Людиномірні системи, які стали об'єктом вивчення постнекласики, становлять особливий інтерес для сучасної методології науки, в результаті чого антропоцентризм як світоглядний горизонт мислення повсякчас актуалізує себе в різноманітних сферах рефлексії над науково-пізнавальною діяльністю. Антропологічна проблематика з периферії науки зміщується в центр, продукуючи нові смисли та формуючи оригінальні способи розв'язання концептуальних завдань.

По-новому трактується образ людини та її доля. Основним регулятивом побудови нових стратегій дослідження є людський потенціал і його актуалізація в динамічних умовах навколишнього середовища. У свою чергу, антропоцентризм у сучасному розумінні – це модель розвитку, зорієнтована на максимальне розкриття потенціалу кожної людини. Антропологічна настанова сучасної наукової картини світу культивує ідеал цілісності науки та ціннісно-орієнтованого знання, перешкоджаючи розвитку антигуманних, сциєнтистських тенденцій.

Отже, закономірно, що постнекласична наука має характер відверто людиноцентристський. І якщо досі наука намагалась абстрагуватися від цінностей, керуючись ідеалом ціннісно-нейтрального знання, то на сучасному етапі її розвитку аксіологічна зумовленість є основним методологічним регулятивом при побудові пізнавальних стратегій.

Скрипник І.І.

ПОЕТИЧНЕ БАЧЕННЯ ТЕКСТУ: ПРОЗА Б. ШУЛЬЦА Й ПОЕЗІЯ Б.-І. АНТОНІЧА

*Кафедра суспільних наук та українознавства
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»*

Доказовою базою, що дозволяє нам здійснювати компаративний аналіз ліричних та епічних творів є значна наявність у текстах обох письменників такого літературного явища як **між родова дифузія**. Термін «дифузія» перекочував у літературознавство з технічних наук, дослівно з латинської означає **diffusio** — поширення, розтікання, розсіювання, взаємодія й первинно означає – процес взаємного проникнення молекул або атомів однієї речовини поміж молекул або атомів іншої, що зазвичай приводить до вирівнювання їхніх концентрацій по всьому займаному об'ємі. Подібно до цього відбувається дифузія родо-жанрових літературних

творів, що взаємодіють одні з одним, руйнують чіткі межі між родовими та жанровими утвореннями. Це досить нове поняття в літературознавстві й донині досліджене лише спорадично.

Проте відповідно до специфіки творів Б.-І. Антоніча й Б. Шульца нас цікавить родова дифузія, що дещо ускладнює віднайдіння теоретичної бази. Пішовши тим же шляхом, що й дослідники жанрової дифузії, ми звернулись до технічних наук й віднайшли цікавий підвид дифузії - **амбіполярна дифузія** — одночасна дифузія різномісних заряджених частинок у квазінейтральному середовищі. Зокрема така дифузія характерна для плазми, в якій одночасно рухаються електрони та іони.

Такого типу дифузія стосується, умовно кажучи, різних за своєю структурою частин (для нас – це лірика й епос), що мають спільне «середовище», у нашому випадку – міфологічну оповідь. Тому, **амбіполярна дифузія** художнього твору – це процес поєднання в одному тексті особливостей та ознак двох або більше літературних родів, що перебувають в полі впливу одного дискурсу чи мета жанру

Які ж особливості амбіполярної дифузії текстів Антоніча та Шульца? Як ми вже вияснили, центром тяжіння для обох авторів виступає міфологічна оповідь, що за своєю природою є синкретичним організмом, що включає в себе всі класичні родо-жанрові літературні творіння. Епічне (іпогри, безперечно, формальні показники у Б. Шульца) ми знаходимо у наративній сюжетній оповіді творів обох письменників. Дослідники творчості Б.-І. Антоніча неодноразово вказували на епічність великої частини його поезії. Зокрема М. Ільницький акцентує увагу на тяжінні до розлогих, важких 7–9-стопових ямбів з монументальною статичністю та скульптурністю зображення. Такі тенденції ми спостерігаємо у «елегіях» «Трьох перстенів», та здебільшого в «Главах» «Зеленої Євангелії» й «Книги Лева», в «Ротаціях». Наприклад, вірш «Знак дуба» вводить читача в розлогу, деталізовану епічну оповідь міфологічного масштабу, дещо оказковану.

Одним із основних будівельних матеріалів поетичної прози Шульца виступає метафора та метафоричний стиль письма, що якісно наближує його тексти до лірики як роду літератури та потверджує наші припущення присутності явища амбіполярної дифузії лірики та епосу в його текстах. Метафора у його творах (як аналогічно і в текстах Антоніча) відповідає перекодуванню номінації, де шляхом підбирання та відшукування первинного, «іншого», відмінного від затертого тисячоліттями значення, відбувається містерія повернення до первісної мови. Звернемося до енциклопедичного визначення терміна.

Важливим для нас у руслі міфологічно-метафоричного мислення письменників є аристотелівська концепція метафори: «Аристотилеве обговорення метафори входить до його трактату про мімізис, який відкриває «Поетику» Відповідно до цього, метафора, як і поезія, сприймається як **ефект дублювання** (дублювання через повторне називання істини, природи, власного імені) та подібності, як акт стирання відмінності подібного в повторному називанні його «аналогічним» (тобто іншим і водночас тим самим)». Продовжуючи про метафоричність як результат родової дифузії прози Шульца: читаємо в есеї про роман «Нестерплячі» Софії Налковської: «Мистецтво має тенденцію до матеріалізації метафори, до її втілення та спорядження реальним життям». А в оповіданні «Осінь», де, озаглавлену пору, автор вважає часом натхнення, творіння, знаходимо виразне речення: «Коли через невизначені причини метафори, проекти, людські мрії починають тужити за втіленням, настає час осені». Використовуючи широку теоретичну базу, ми дійшли висновку, що у текстах обоє письменників присутнє таке ще мало досліджене явище, як родо-жанрова дифузія й, зокрема, виокремили умовний термін **«амбіполярна дифузія»** як робочий термін на позначення дифузії між текстами різних родів літератури.

Скрицька Н.В.

ОНТОЛОГІЧНИЙ СТАТУС ФЕНОМЕНУ КУЛЬТУРИ ТА ПРОБЛЕМА ІДЕНТИФІКАЦІЇ

*Кафедра суспільних наук та українознавства
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»*

Вирішення питання про існування феномену культури відіграє визначальну роль в суспільних та гуманітарних науках. І хоча їх буттєвість визначалася вже з часів В. Дільтея та Р. Ріккєрта, проте змістовний опис культури як специфіки буття виявився складним завданням. Особливо вагомими є відкриття Гуссерлем сфери інтенціонального буття, до якого може належати сфера культури, а не лише предмети актів свідомості.

Культура виникає лише у свідомості, пов'язана з нею та зі суспільством. Поза людиною, суб'єктом феномену культури не існує. Якщо б було навпаки, то ми мали б ілюзорність культури, неможливість її пізнання, творення, що би поступово призвело до її знищення.

Онтологічна вагомість феномену культури підтверджується його формальною будовою, яка збігається із будовою само суцільних предметів. Тут вона схоплюється, щоправда, у відкритій сукупності властивостей і відношень. Як з цього приводу наголошує Інгарден, «... в інтенціональному предметі... природно має знаходитися суб'єкт цих властивостей». З цього випливає, що суб'єктність культури, будучи наявною, проте необхідно умовно наявності та схоплення, засвідчує їх дійсну онтологічність.

Наступним моментом онтології культури є її зв'язок з реальним та об'єктивним світом. Тут ми вправі вести мову навіть про уречевлення культури в значенні перетворення духом реальності. Спираючись на наявність, феномен культури стає доступним для інших суб'єктів, продовжує тривати після завершення актів свідомості, які і визначають культуру.

У просторі культури, яка постійно розвивається, існує поняття субкультури, яка свідчить про культурне «оживлення» та її динаміку. Різноманіття субкультур зумовлюється розмаїттям людської практики, а також